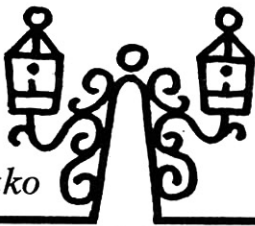

Panu Kallio — ensimmäinen suomenkielinen taidelyyrikko

Runon ja laulun ystäville nimimerkki Kallio on tuttu. Nimimerkin oikea porvarillinen nimi saattaa kuitenkin yhä olla runon ystävienkin enemmistölle yhtä tuntematon kuin se oli runoilijan kuuluisalle luokkatoverille Johan Vilhelm Snellmanille, joka vasta useita vuosia vanhan toverin kuoleman jälkeen sai kuulla, että Kallio ja Samuli Kustaa eli Samuel Gustaf Bergh olivat yksi ja sama persoona.

Runoilija Kallio ei ehtinyt lyhyen elämänsä aikana ylen kuuluisaksi, mutta moni suomen kielen puolesta intoillut, kuten Gottlund ja Lönnrot, samoin Snellman, antoi arvoa hänen herkille säkeilleen. Julius Krohn kirjoitti ensimmäisen Suomen kirjallisuuden historian ja kohottaa siinä Kallion merkittäväksi lyyrikkoksi. Sittemmin Viljo Tarkiainen arvioi Kallion suomalaisen runouden huomattavimmaksi taidelyyrikkoksi ennen Oksasta. Laajimman tutkielman Kalliosta ja hänen yhdeksästä tunnetusta runostaan kirjoitti maisteri Hannes Heikkinen, parhaassa iässään kuollut lahjakas oululainen humanisti (Pohjois-Pohjanmaan maakuntaliiton vuosikirja II. 1934).

Kallion ensimmäiset runot ilmestyivät 1829 Oulun Wiikko-Sanomissa. Runoilija oli silloin 26-vuotias. Puolitoista vuosisataa Kallion runot ovat eläneet, ehkäpä huomattavalta osalta senkin takia, että monet niistä on sävelletty. Muistan usein, kuinka isäni, laulumies, hyräili Sirkkaa, joka "laulo lystiksensä, Oman intonsa ilosa . . ." Vähän nuorempi Vanha Lyseolainen, kohta 88-vuotias ystäväni, kertoi äskettäin hauskan tapauksen 65 vuoden takaa.

Hän, ylioppilas B. oli istahtanut Helsinkiä kävellessään puiston penkille. Hetken päästä samalle penkille oli istahtanut vanha herra, joka äänensä oli äkäillyt, että ohi ajavilla automobiileilla oli rumia ääniä. Hetken kuluttua oli hän alkanut suomeksi laususkella saksalaisia runoja ja sen jälkeen Kalliota: "Vallan autuas se', jok' ei nuorena sortunu maaltaan . . . / Huoleti kiitelköt muut Alpein seutuja kauniiks';/ Kauniimpi, kalliimpi on mulla mun syntymämaa." Voimme arvata, kuinka kummasti vanhan herran esitys oli syköhdyttänyt Oulun Suomalaisesta Klassillisesta Lyseosta muutamia vuosia aikaisemmin kirjoittanutta nuorta ylioppilasta, oululaisen

lyyrikin jo silloin vannoutunutta ihailijaa.

Herrat olivat sitten esittäytyneet ja ryhtyneet keskustelemaan. Vanha herra oli Oulun lyseon entinen kuuluisa opettaja Karl Emil Hårdh. Oulu ja sen siihen mennessä ehkä mainehikkain runoilija — ainakin lyyrikko, sillä olihan Kramsu jo maineessa, mutta Siljo ja Koskenniemi, esimerkiksi, vasta nousussa — olivat vanhan lehtorin muistissa mieluisina kokemuksina. Mikä lie ollut koulun muisto! Paradoksiksi nimittäin jää, miksi lehtori lausahti keskustelutoverilleen, ettei hän ollut missään tavannut niin tyhmiä oppilaita kuin Oulun suomalaisessa lyseossa . . .

Runoilija Kallio, oikealta nimeeltään Samuel Gustaf Bergh, Samuel Vilhelm Bergin ja hänen toisen vaimonsa Anna Margareta Mennanderin poika syntyi Oulussa 2. 12. 1803. Syntymäkotinsa sijaitsee kirkkoa nurkkitusten, Kajaaninkadun kulmassa, jossa edelleen kohoavan jykevän kivisen pohjakeroksen varassa 150 vuotta on seissyt kauppias Franzénin rakennuttama kaunis asuinrakennus, alkujaan kauppakartano.

Tähän taloon, jota asiantuntijat pitävät Oulun merkittävimpänä uusklassillisena rakennuksena, liittyy monen Oulussa vaikuttaneen kuuluisuuden nimi, samoin monen kaupunkilaisten elämään vaikuttaneen yhteisön ja jopa hallintoelimen nimi. Vuodesta 1971 lähtien on rakennuksen runoilijapiispa vastapäätä olevan oven toisella puolella ollut graniittilaatta, joka kertoo Sara Wacklinin, Oulun ensimmäisen tunnetun prosaistin, elämäntyöstä. Sen laatan sai Oulu-seura lahjana Oulun Säästöpankilta, Saran ainoalta eloon jääneeltä aikalaiselta. Nyt sama kotiseutuseura on saanut lahjaksi Berghin suvun edustajalta runoilija Kallion muistolaatan, Saran laatan pariin ja talon kaunitukseksi. Laatan luovutustilaisuus on Oulun Päivien ohjelmassa lauantaina kello 16, minkä jälkeen Lyseon juhlasalissa klo 16.30 alkaa tyylikäs Kalliomatinea, laulua, runoja ja esitelmä runoilijastamme.

Kallio tunnustautui runoilijainakin oululaiseksi. Hän käytti oulun kieltä, hänen runoissaan kuvastuvat Oulun maisemat. Myös siksi hänen muistolaattaansa on valittu säe "Kauniimpi, kalliimpi on mulla mun syntymämaa".